

**George
Roy Hill
sidste stik**

Per Calum

Et tænkt replikskifte, færdig med et aldrig holdt presse-møde.

Interviewer, til George Roy Hill: Må jeg til slut, med et aktuelt lån fra Proust, spørge Dem – hvad er det værste, De kan forestille Dem?

George Roy Hill, til interviewer: Det er – lad mig svare med et lån fra »Punch« – »that form of snobbery which can accept the literature of entertainment in the past, but only the literature of enlightenment in the present«.

Sådan kunne George Roy Hill meget vel tænkes at svare sine kritikere, tror jeg.

FØR SYNDEFALDET

I hvert fald hylder George Roy Hill åbenhjertigt og uden blusel begrebet »Entertainment«. Det er det, der på dansk, ofte og dovent, gøres synonymt med det negativt ladede »Underholdning«, hvor et foranstående »kun« hele tiden er underforstået (hvad enten det nu skyldes et aldrig helt forægtet levn fra en puritansk fortid, eller at vore hjemlige underholdere ganske enkelt er for dårlige).

Betragt det følgende som en introduktion til en suveræn entertainer.

Entertainment, underholdning, er for George Roy Hill ensbetydende med at foretrække Gregory La Cavas sprudlende komedie »My Man Godfrey« i stedet for Orson Welles' »Citizen Kane«, altså meningsfyldt morskab, entertainment, som hos en Graham Greene, en Howard Hawks. Og som disse ejer George Roy Hill en stil, en holdning, et tema. Måske kan man sige, at Hills bedste film ligner begyndelsen til et personligt univers, hvis personer, som Vonneguts Billy Pilgrim, først og fremmest prøver at samle de lykkefyldte øjeblikke. Der er næsten tale om en protest mod virkeligheden, eller måske rettere mod den opfattelse af virkeligheden, der først og fremmest skildrer grumheden og ulykkerne og derfor kaldes realisme. I Hills verden er hovedpersonerne, heltene, om man vil, de uskyldigt erfarne. Det er mennesker, der lykkeligt har undgået syndefaldet – Paul Newmans og Robert Redfords *con men* i »The Sting« og sammes fredløse western-banditter i »Butch Cassidy and the Sundance Kid«, Billy Pilgrim i »Slaughterhouse-Five«, de to teenage-piger i »The World of Henry Orient«. Mindre tydeligt, og ikke udpræget vellykket, eksisterer holdningen i Julie Andrews' flapperpige i »Thoroughly Modern Millie«s alt for selvbevidste forsøg på at genskabe de tyverne, der for os, i dag, gøres til et uskyldigt 10-år. Og i både debutfilmen »Period of Adjustment« og i de efterfølgende »Toys in the Attic« og »Hawaii« anes temaet kun, og kun set med bagklogt øjne.

TILPASNINGEN

»Period of Adjustment« (Vildfaren i Paradis, 1962) og »Toys in the Attic« (Skjult begær, 1963) er begge skuespilmatiseringer, begge er intelligent iscenesat, passable. »Toys in the Attic« er skrevet i 1960 af Tennessee Williams og opført på Broadway i George Roy Hills iscenesættelse samme år. Som originaltitlen fortæller, drejer stykket, og filmen, sig om den tilpasningsperiode, enhver form for samliv begynder (og sommetider fortsætter) med. Opgøret med livsløgnen, værdien af at få talt ud, kærligheden, er de emner Tennessee Williams beskæftiger sig med i komedien, der hverken er synderlig original eller synderlig dybtborende i situationerne, hvor to ægtepar, det ene par nygifte og usikre på hinanden, det andet par mere satte og alligevel usikre, konfronterer sig selv og

hinanden med arrigt råbte sandheder. Kompetent skrevet, kompetent iscenesat, sjovt spillet, især af Jane Fonda (i hvis figur, der måske anes tilløb til Hills senere kombination af uskyld og medvidenhed, men her først og fremmest præget af naivitet). Også Hill tilpasser sig.

Også Lillian Hellmans skuespil, »Toys in the Attic« (også fra 1960), har konfrontationen og den efterfølgende selverkendelse, altså opgøret med livsløgnen, som tema, og en ibsensk præget afdækningsteknik som form. Der er, forbløffende nok, langt flere neuroser i Hellmans skuespil end i Williams', det morbide er mere fremtrædende i skildringen af New Orleans-miljøet og dets mennesker, og stykkets figurer er mere sammensatte karakterer, men også mere »teoretiske«, måske. Et indtryk der dog delvis svækkes, eller snarere, camoufleres, af George Roy Hills allerede dengang meget sikre evner som instruktør af skuespillere. Historien koncentrerer om den altid optimistiske forretningsmand med den evige fiasko. At han endelig får succes, er der ingen der vil tro på, men netop pengene giver ham omsider mulighed for at frigøre sig fra den binding til to ældre søstre, der hele tiden har været årsagen til hans mange fiaskoer. Også søstrene er hæmmede, bundet til broderen af en kærlighed, der hverken er søsterlig eller moderlig, men kun tager sig overdreven sådan ud som et skjul for den seksuelle tiltrækning begge søstre (af den ene uerkendt, af den anden kendt og gemt) føler. Det voldsomt effektjagende i skuespillets ophobning af klichébundet sydstatsgalskab er utilstrækkeligt neddæmpet af George Roy Hill, men miljø og mennesker mødes i klart overskuet konstruktion.

PÅ OPDAGELSE

»The World of Henry Orient« (Peter Sellers i dur og mol, 1964 – senere, i TV kaldet: Henry Orients verden) er også, næsten da, *The World of George Roy Hill*. Både fordi filmen er produceret af Hills til lejligheden oprettede produktionsselskab (dannet sammen med Hills agent, Jerome Hellman), og fordi Hills personlighed folder sig langt friere ud. I skildringen af to teenage-pigers første period of adjustment (det drejer sig om pigernes famlende forsøg på at omstille sig til de voksnes forunderlige verden) er der meget af en digters indsigt.

Pigerne er i 14-15 års alderen, fnisende. De bestemmer sig for at blive fans af en Liberace-lignende, helt karriere-mislykket og så småt aldrende koncertpianist, hvis forskruede voksenverden så at sige leder pigerne på sporet af en normal voksenverden. I begyndelsen dyrker pigerne pianisten på afstand, senere følger de ham overalt. I deres fantasi gør de ham til genstand for en intens kærlighed, der ikke lader sig afskrække af, at han ivrigt prøver at nedlægge en skøn, evigt nervøs, gift dame. Det bliver aldrig til noget, hvorimod han på komisk opstyltet maner nedlægger moderen til den mest forelskede af pigerne. Det erfarer datteren, og opdagelsen betyder da enden på pigernes fantasiverden, det første skridt ind i de voksnes verden.

Pigernes drømmeverden, og komponistens ikke mindre dagdrømmende tilværelse, kontrasteres med venlig ironi og kærligt forstående følelse, der også levner plads for det let vemodige uden sentimentalitet, og som nævnt, filmen er en indkredsning af det univers, som George Roy Hill i senere film gør til helt sit eget, i »Butch Cassidy and the Sundance Kid« (hvis makkerpar, tilsvarende de to teenage-piger, lever i en drømmeverden), i »Slaughterhouse-Five« og i »The Sting«, en verden, der er resultatet af et bevidst valg, en sammensmeltning af personer-

nes attitude og livsholdning, af evnen til at bevare uskylden intakt, hjertets renhed.

Peter Sellers, hvis navn var så populært i midten af tresserne, at det partout skulle med i den danske titel uden at filmen på nogen måde kunne hævdes at være hans, er som komponisten Henry Orient bedre illuderende end i de fleste andre film, han har medvirket i, før denne og senere. I hans ansigt registreres allehånde følelser, opstyltethed, selvglæde, frustration, usikkerhed, frygt. Et par gange er han nær ved at give titlen rimelighed, men det er pigerne, det drejer sig om. Hvad enten det er deres fantasiverden eller (den enes) velhavermiljø eller det poetisk indfangede storby-miljø, de færdes i. Der er lidt krukkeri i gadelivsbillederne, ikke helt fordøjede påvirkninger fra den franske bølge, da den var ny (Demy, Truffaut), men det overstås hurtigt. Og storbyberuselsen i kameraarbejdet (Boris Kaufman og Arthur J. Ornitz) kan forsvares som en parallel til pigernes beruselse af den store nye verden, de just er i færd med at opdage og assimilere. Som George Roy Hill, i øvrigt, er på opdagelse i filmens verden.

EN DER IKKE IRRITERER

George Roy Hill er ganske vist en »konservativ« kunstner, i den forstand, at han, som de fleste amerikanske filmskabere, er nært knyttet til de etablerede genrer, men originalitet findes jo ikke kun i den nyskabende kunst, lige så ofte er det et spørgsmål om, hvordan kunstneren anvender og viderefører et allerede eksisterende formsprog. Og George Roy Hill låner dygtigt, ja personligt. Den lykberusende cykeltur med Paul Newman og Katharine Ross i »Butch Cassidy and the Sundance Kid« er langt fra at være et plagiat af Truffaut, skønt scenen sagtens kan tænkes at være inspireret af »Jules og Jim«. De ubesværede spring i tiden i »Slaughterhouse-Five« kan tænkes at være inspireret af Alain Resnais' science fiction-love story, »Je t'aime, je t'aime« (Jeg elsker dig, jeg elsker dig), men igen, »lånet« er assimileret, helt og fuldt og med al personligheden intakt, og med en bestandig stærkere helhed af stil og tema. En stil, der, om jeg så må sige, er karakteristisk ved at være ukarakteristisk i det formelle, forstået således, at stilen udspringer af historien, der udspringer af holdning og tematik. Hos Hill, som hos Hawks, lægger man ikke mærke til instruktionen som noget, der er adskilt fra fremlæggelsen af handlingen; der findes ikke nogen påtvungen »stil« – for nu at citere Robin Wood om Hawks, hvis definition af en god instruktør Wood citerer som »En, der ikke irriterer«.

George Roy Hill irriterer ikke, ikke ret mange, i hvert fald, og ikke ret meget. Unoderne, dette at fotografere gennem bordben eller nøglehuller, eller hvad det nu kan være, blev prøvet og forkastet allerede mens George Roy Hill var ny og lovende ved amerikansk TV (»The rule of thumb was that if you had a lousy script, you shot through eyeglasses lying on a table or any other weird angle to cover up deficiencies of the writing«).

Det må også være denne periode i amerikansk TV, halvtredserne, siden hen betragtet som fjernsynets guldalder i USA, der lærte George Roy Hill, hvordan han bedst fik skuespillere til at præstere det maksimale. I samtidige anmeldelser af Hills TV-produktioner fremhæves netop ofte skuespillernes indsats. I den forbindelse er det nok rimeligt at pege på, at George Roy Hill bedre end nogen anden instruktør har evnet at skærpe f. eks. Robert Redfords udstråling, fra blond, sympatisk, all-american, til en stærkere markering af en næppe definérbar

farlighed. Det har noget at gøre med at delagtiggøre skuespillerne i helheden, vel endda meget, og det har noget at gøre med efterkrigstidens instruktørers skærpede viden om, og opfattelse af, mennesker og miljø og samhörighed.

PRØVELSERNE

Selv i »Hawaii« (1966), med dens bredt malende følge-tonkarakter og endimensionale figurtegning synes Hills evner som personinstruktør at skabe øjeblikke af ejendommeligt intensitet. »Hawaii« er den eneste af George Roy Hills film det aldrig er lykkedes mig at se, så jeg får nøjes med at referere andres udsagn om filmen, udsagn der nok bedst kan sammenfattes således: betinget, overbærende velvilje.

Filmene må have været en prøvelse for George Roy Hill. Tre gange blev han fyret, og en gang kvittede han selv. Når han alligevel hver gang vendte tilbage, må det være fordi han har følt en særlig affinitet for konflikten mellem den hovmodigt dogmatiske missionær og de uskyldige, livsglade indfødte. På det jordnære plan viste sympatien sig i øvrigt gensidig. Efter at George Roy Hill for anden eller tredje gang var blevet fyret, gjorde staben af Hawaii-skuespillere oprør og nægtede at vende tilbage til filmarbejdet før Hill var genantaget, et sigende eksempel på Hills evne til at skabe sympatifyldt kontakt med skuespillere, med mennesker.

Sympati mellem producer og instruktør eksisterede åbenbart ikke, klipningen af »Hawaii« fik George Roy Hill ingen indflydelse på, men det er vel under alle omstændigheder tvivlsomt om meget ville være blevet anderledes med Hill som bestemmende – selvom senere film vidner om en fint afstemt sans for klipperytme og tempo.

Også på den efterfølgende »Thoroughly Modern Millie« (Millie, 1967) blev George Roy Hill frataget muligheden for at bestemme filmens rytme, og længde, via klipningen. Efter at Hill havde afleveret sin version, blev 20 minutters fraklip brugt til at give filmen, hvad producenten Ross Hunter, sammen med Universals chefer, skønnede var en rimelig længde for filmen. »They poured molasses over the picture, getting into the cutesy area when it should have been clean, light and frothy. Cute can kill«, siger Hill om det færdige resultat.

Indrømmet, »Millie« er for lang, og den ejer ikke nok charme; koreografien er fantasiløs, og Julie Andrews er langt fra alles *cup of tea* som koket tyver-uskyldig dejlighed. Filmens kvaliteter findes da først og fremmest, og bedst, i detaljerne, der vidner om en glæde ved at gøre tingene ordentligt: kostumerne er aldrig mindre end perfekte (chik er måske ordet), sangene er rigtige for perioden (f. eks. den nuttede »Baby Face«, den sentimentale »Rose of Washington Square«, den slet ikke jazz-prægede »Jazz Baby«), og frisurer, dekorationer, ansigter.

Inspirationen til filmen stammer fra »Boy Friend«, en musical comedy, som Ross Hunter ikke kunne købe rettighederne til, hvorfor han i stedet valgte at genskabe tyverne, ironisk venligt og charmeret overbærende. Filmen er bedst i starten, f. eks. en rap og medvidende »forvandlingsscener«, hvor Julie Andrews Millie i rytmisk pointerende klip ændrer stil, men ikke karakter, fra uskyldig lilleby-pige til smart moderne storby-pige med klokkehat og lang perlekæde og kort fladbrystet kjole. Som helhed er filmen dog tung, og den forekommer flere steder at være for bevidst om sin egen smartness, en egenskab jeg ikke mindes at være stødt på i Hills øvrige film. Uden denne air af »se-nu-hvor-smarte-og-kloge-vi-er« vil-

le »Thoroughly Modern Millie« have været bedre, men dog næppe vellykket, og George Roy Hill kan ikke uden videre fralægge sig ansvaret, skønt han givet har ret, når han hævder, at filmen er for lang og for sirupsød, imod hans vilje. Filmens skuespillere er heller ikke ubetinget rigtige i rollerne. Beatrice Lillie er fremragende som pensionatsværtinde med ekstra indtægt (de kønneste piger på pensionatet bortføres for at blive solgt til den hvide slavehandel), men Carol Channings larmende vulgaritet er et decideret minus.

FØLELSERNE

»Butch Cassidy and the Sundance Kid« (Butch Cassidy and the Kid, 1969) er, næsten, et mesterværk. Som Peckinpahs »The Wild Bunch« er filmen en skildring af lovløse, som udviklingen er løbet fra, men Hills film er ikke vred, aggressiv, bitter som »The Wild Bunch« er det. Hills film er en lyrisk-humoristisk ballade med en undertone af vemod i skildringen af de to fredløse, der stikker af til Sydamerika, til Bolivia, da de hjemlige forhold bliver dem et nummer for skræppe. Det bliver de også i Bolivia, og så er der kun drømmen om Australien tilbage, men døden kommer før drømmen. Tilbage er myten, levende i det frosne slutbillede, om to rare fredløse der, skønt de er anakronismer allerede i deres egen tid (det véd de selv), foretrækker at spille spillet til ende, og Hill nænner ikke at slippe dem. De er som børnene i Barries »Peter Pan«, de vil ikke være voksne, de vil have lov til at lege i deres egen verden.

Filmene om Butch Cassidy and the Sundance Kid er primært smuk, smuk i Conrad Halls farvefoto, smuk i spillet, smuk i holdningen. George Roy Hill overdriber aldrig manuskriptets iboende ironi, til gengæld solidariserer han sig nok meget mere med de to charmerende lovløse end William Goldmans manuskript gør det, en fordel, Hills styrke ligger ofte netop i evnen til at formidle følelsen.

Det turde også netop være følelsesstyrken, der gør »Slaughterhouse-Five« (Slagtehus 5, 1972) til et væsentligere udspil end Vonneguts roman. Hvor Vonnegut skjuler sig bag en ironisk distancerende holdning, siger George Roy Hill lige ud, med en blanding af det groteske og det tragiske, det sentimentale og det vittige, at bombardementet af Dresden var en forfærdelig begivenhed. Så meget mere sådan fordi ikke engang begivenhederne set med krigens forenkende perspektiv kunne retfærdiggøre denne udslettelse. Dresden havde ingen, overhovedet, militær betydning. For George Roy Hill synes bombardementet, i følge et »statement« udsendt i forbindelse med filmen, at være et forræderi mod alle de idealer, Amerika som nation har stået for, og han trækker en parallel til krigen i Vietnam: »So many of our values and our hopes seem to be mocked by what is happening today«.

Smerten er evident i billederne. Krigens rædsler opleves helt med Billy Pilgrims subjektive øjne, og krigsfangerens ankomst til Dresden er i denne forbindelse et mirakel af poetisk forenklet fantasi og nærgående realisme.

»Slaughterhouse-Five« følger ret nøje Vonneguts roman i begivenheder og i ophævelsen af tidsfaktoren. Billy Pilgrim er »unstuck in time«, og det lykkes virkelig George Roy Hill at ophæve tiden, alt, både fortid, nutid og fremtid, er et og uden at filmen af den grund bliver uklar, tværtimod er den frygtelig klar og overskuelig.

Den er også det nærmeste George Roy Hill er kommet til et helt og fuldt afrundet portræt af et menneske. Og trods alt, trods George Roy Hills udtalelse, er filmen i sid-

ste ende helt båret af den ejendommelige styrke, som uskylden repræsenterer, og som, det bør nok præciseres, er noget ganske andet end den naivitet øjeblikkets intellektuelle modekunstner, Fassbinder, forbinder med amerikansk film. Snarere er der tale om, hvad Mark Twain karakteriserede som evnen til at kunne »disremember«, en evne som historikeren Barbara Tuchman overså, når hun om Amerikas indtræden i den første verdenskrig skrev, at »it was the end of innocence«. Som nation synes USA, i modsætning til Europa, at tabe og genvinde uskylden ikke bare en, men flere gange. En evne, der nogle gange har fået optimismen og livsmodet i amerikanske film til, for eupære tyngt af århundreders korruption af følelserne, at tage sig ud som en nærmest pervers grad af naivitet. Hvad det selvfølgelig nogle gange også er.

SIDSTE STIK

»The Sting« (Sidste stik, 1973) er et livsaligt underholdende vidnesbyrd om de bedste kvaliteter i George Roy Hills filmkunst, slet ikke naiv, hele tiden en nydelse.

Historien – den er vel i dag kendt af de fleste – er udspillet i et tredivermiljø, der ikke blot er nostalgi, men egentlig den eneste acceptable ramme om filmens to charmerende svindlere, fordi deres form for bondefangeri først og fremmest var et trediver-fænomen. For nok er der, hævdet af Barnum, »a sucker born every minute«, men mulighederne for at iværksætte »the big con«, som det hedder i fagsproget (i modsætning til »the short con«, der er et hvilket som helst trick egnet til at narre småskillinger fra folk) var større under tredivernes depression med tidens grelle skævhed i godernes fordeling. I vore dages langt strammere organiserede samfund er det faktisk kun lokkende meddelelser om nye oliefund, der kan få fornuende mennesker til at investere mange penge i et fupforetagende (det er ikke så lang tid siden det blev afsløret, at en amerikaner med snilde og artistisk fornemmelse faktisk havde praktiseret svindelens med adskillige Hollywood-stjerner imellem de stort indskydende ofre).

David W. Maurer hævder i en bog om con men, at de tilhører underverdenens elite, fordi de alene klarer sig på deres snilde. Så meget endda, at de er en slags kunstnere, og det er blandt andet derfor en film som »The Sting«, sin lethed til trods, faktisk er værd at tage helt alvorligt.

En anden årsag er, at filmen faktisk er en slags moralitet. Ganske vist er heltene svindlere, men deres svindelnummer er rettet mod en storgangster og, endnu bedre, faktisk motiveret af en sans for retfærdighed (storgangsteren har ladet en ven af de to con men dræbe, det skal hævnes), så filmen lidt bliver en illustration af Disraelis udtalelse om, at »Justice is truth in action«. Det er den rene fryd (også fordi der i os alle er lidt af en *con man* – hvem har ikke, på et eller andet tidspunkt, forsøgt at opnå et eller andet nok så beskedent ved »snyd«), og det er George Roy Hills fortjeneste, i samarbejde med Newman og Redford, med fotografen Robert Surtees og arkitekten Henry Bumstead. Hill har delvis ladet sig inspirere af tredivernes film, mange kameraindstillinger, der lader os se gadebegivenheder inde fra et hus, dels af Saturday Evening Post-forsider, der fungerer som start på et nyt kapitel. Og på lydbåndet ragtime-kompositioner af den tidligere næsten ukendte og derfor undervurderede sorte komponist Scott Joplin. Joplin skrev sin musik i århundredets begyndelse, helt ulig jazzens brug af ragtime (Joplin betragtede sig selv som en »klassisk« komponist), men

kompositionernes subtile blanding af blidhed og opstemthed, af en uafrystelig melankoli, går hånd i hånd med George Roy Hills iscenesættelse, der netop rummer disse egenskaber. At Hill også turde være lidt af en con man, der søger tilskuerens tillid og engagement ved suveræn illusionskunst, er ikke noget nyt i kunstens verden, men det er længe siden en filmskaber har praktiseret the big con så medrivende og underholdende som Hill gør det i »The Sting«, hvor han både giver kortene og tager sidste stik hjem. Hver gang.

BIO-FILMOGRAFI

George Roy Hill (f. 1926), gjorde under den anden verdenskrig tjeneste i det amerikanske flyvevåben, studerede derefter på Yale University og på Trinity College i Dublin. I Irland har han virket som skuespiller i Cyril Cusacks teaterselskab. Under Korea-krigen indkaldt i to år, derefter til TV først som skuespiller, siden også som forfatter, instruktør og producer. Han har bl. a. skrevet (og spillet med i) stykket »My Brother's Keeper« (1954). – George Roy Hill har iscenesat »The Forger« (1955, også producer), »A Night to Remember« (1956, også forfatter og producer), »Billy Budd« (1956), »Good Old Charley Fay« (1956), »The Helen Morgan Story« (1957), »Last Clear Chance« (1958), »Child of Our Time« (1959), »Judgment at Nuremberg« (1959) og »Blast at Centralia No. 5« (1960). Som teaterinstruktør debuterede George Roy Hill i 1957 med »Look Homeward Angel«. Siden har han yderligere iscenesat »The Gang's All Here« (1959), »Greenwillow« (1960), »Period of Adjustment« (1961), »Moon on a Rainbow Shawl« (1962) og »Henry, Sweet Henry« (1967), en musical baseret på »The World of Henry Orient«.

George Roy Hill

■ VILDFAREN I PARADIS

Period of Adjustment. USA 1962. **Dist:** MGM. **P-selskab:** Marten Productions. **P:** Lawrence Weingarten. **Instr:** George Roy Hill. **Instr-ass:** Al Jennings. **Manus:** Isobel Lennart. **Efter:** Tennessee Williams' skuespil* (1960). **Foto:** Paul C. Vogel. **Format:** Panavision. **Klip:** Frederic Steinkamp. **Ark:** George W. Davis, Edward Carfagno. **Dekor:** Henry Grace, Dick Pefferle. **Musik:** Lyn Murray. **Tone:** Franklin Milton (Sup). **Makeup:** William Tuttle. **Frisurer:** Sydney Guilaroff. **Medv:** Tony Franciosa (Ralph Bates), Jane Fonda (Isabel Haverstick), Jim Hutton (George Haverstick), Lois Nettleton (Dorothea Bates), John McGiver (Stewart P. McGill), Mabel Albertson (Mrs. Alice McGill), Jack Albertson (Vagthavende politmand). **Længde:** 112 min., 3065 m. **Censur:** Grøn. **Udl:** MGM. **Prem:** Carlton 11.2.64.

Indspilningen startet den 10. april 1962.

* Skuespillet havde premiere på the Helen Hayes Theatre på Broadway den 10. november 1960 og blev også i teaterudgaven iscenesat af George Roy Hill.

■ SKJULT BEGÆR

Toys in the Attic. USA 1963. **Dist:** United Artists. **P-selskab:** Claude Productions/The Mirisch Co. **P:** Walter Mirisch. **P-leder:** Allen K. Wood. **Instr:** George Roy Hill. **Instr-ass:** Emmett Emerson. **Manus:** James Poe. **Efter:** skuespil af Lillian Hellman (Broadway-premiere 25.2.1960 på Hudson Theatre, instrueret af Arthur Penn). **Foto:** Joseph Biroc. **Format:** Panavision. **Klip:** Stuart Gilmore, Marshall M. Borden. **Ark:** Cary Odell. **Dekor:** Victor Gangelin. **Rekvis:** Ross C. Burke. **Kost:** Bill Thomas (design), Dick James, Angela Alexander (garderobe). **Musik:** George Duning. **Musikbånd:** Richard Carruth. **Tone:** Gilbert D. March. **Makeup:** Frank Prehoda, Loren Cosand. **Frisurer:** Mary Westmoreland. **Medv:** Dean Martin (Julian Berniers), Geraldine Page (Carrie Berniers), Yvette Mimieux (Lily Prine Berniers), Wendy Hiller (Anna Ber-

niers), Gene Tierney (Albertine Prine), Nan Martin (Charlotte Warkins), Larry Gates (Cyrus Warkins), Frank Silvera (Henry Simpson), Charles Lampkin (Gus, altmuligmand hos søstre Berniers). **Længde:** 90 min., 2495 m. **Censur:** Gul. **Udl:** United Artists. **Prem:** Dagmar 29.10.63. **Re-prem:** TV 11.2.71.

Eksteriørcener indspillet i New Orleans.

■ PETER SELLERS I DUR OG MOL

The World of Henry Orient. USA 1964. **Dist:** United Artists. **P-selskab:** Pan Arts Company, Inc. **P:** Jerome Hellman. **P-leder:** Emmett Emerson. **I-leder:** Robert Anderson. **Instr:** George Roy Hill. **Instr-ass:** Michael Hertzberg, Roger Rothstein. **Manus:** Nora Johnson, Nunnally Johnson. **Efter:** roman af Nora Johnson* (1965). **Foto:** Boris Kaufman, Arthur J. Ornitz. **Kamera:** Al Taffet. **Farve:** DeLuxe. **Format:** Panavision. **Klip:** Stuart Gilmore. **P-tegn:** James Sullivan. **Ark:** Jan Scott. **Dekor:** Ken Krausgill. **Kost:** Ann Roth. **Musik:** Elmer Bernstein. »Henry Orient Concerto« af Kenneth Lauber. **Musikbånd:** Richard Carruth. **Tone:** Bob Martin, Gilbert Marchant. **Makeup:** Dick Smith. **Frisurer:** Phil Naso. **Rollebesætter:** Marion Dougherty. **Medv:** Peter Sellers (Henry Orient), Paula Prentiss (Stella), Angela Lansbury (Isabel Boyd), Tom Bosley (Frank Boyd), Phyllis Thaxter (Mrs. Gilbert), Bibi Osterwald (Boothy), Peter Duchin (Joe Byrd), John Fiedler (Sidney), Al Lewis (Forrettingsindehaver), Fred Stewart (Læge), Philippa Bevans (Emma), Jane Buchanan (Kafritz), Tippy Walker (Valeri »Val« Boyd), Merrie Spaeth (Marian »Gil« Gilbert), Jerry Jerrett, Peter Turgeon, William Hinnant, Colin Romoff, William LeMassera, Claudia Morgan. **Længde:** 107 min., 2925 m. **Censur:** Rød. **Udl:** United Artists. **Prem:** Kinopalæet 18.10.65. **Re-prem:** TV 16.9.73 under titlen »Henry Orients verden«.

Indspilningen startet den 29. juli 1963 med eksteriøroptagelser i New York.

* Nora Johnsons bog blev senere til teater-musical'en »Henry, Sweet Henry«, der den 23. oktober 1967 havde Broadway-premiere på Palace Theatre, hvor forestillingen opførtes 88 gange. Don Ameche spillede titelrollen, og George Roy Hill iscenesatte, efter libretto af Nunnally Johnson og musik og sange af Bob Merrill.

■ HAWAII

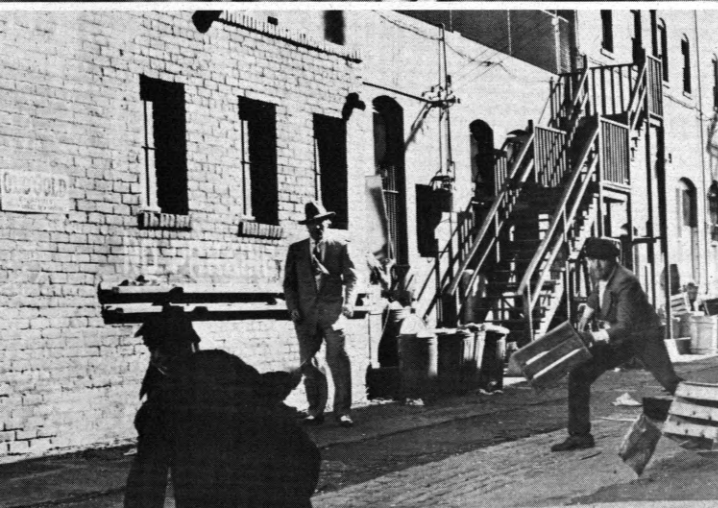
Hawaii. USA 1966. **Dist:** United Artists. **P-selskab:** The Mirisch Co. **P:** Walter Mirisch. **As-P:** Lewis J. Rachmil. **P-ledere:** Robert Anderson, Emmett Emerson. **Instr:** George Roy Hill. **Instr-ass:** Ray Gosnell. **2nd unit-instr:** Richard Talmadge. **Prolog-sekvens-instr:** James Blue. **Manus:** Dalton Trumbo, Daniel Taradash. **Efter:** 1. del af James A. Micheners roman – 1959 (dansk udg: 1961). **Foto:** Russell Harlan. **2nd unit-foto:** Harold Wellman. **Prologsekvens-foto:** Chuck Wheeler. **Farve:** DeLuxe. **Format:** Panavision. **Klip:** Stuart Gilmore. **P-tegn:** Cary Odell. **Ark:** James Sullivan. **Dekor:** Edward G. Boyle, Ray Boltz Jr. **Kost:** Dorothy Jeakins. **Musik:** Elmer Bernstein. **Sang:** »My Wishing Doll« af Elmer Bernstein & Mack David, sunget af Julie Andrews. **Tone:** Robert Martin. **Medv:** Max von Sydow (Abner Hale), Julie Andrews (Jerusha Bromley), Richard Harris (Rafer Hoxworth), Carroll O'Connor (Charles Bromley), Elizabeth Cole (Abigail Bromley), Diane Sherry (Charity Bromley), Heather Menzies (Mercy Bromley), Torin Thatcher (Pastor Thorn), Gene Hackman (John Whipple), John Cullum (Immanuel Quigley), Lou Antonio (Abraham Hewlett), Jocelyn La Garde (Dronning Malama), Manu Tupou (Keeki), Ted Nobriga (Ke-lolo), Elizabeth Logue (Noelani), Lokelani S. Chicarel (Iliki), Malcolm Atterbury (Gideon Hale), Dorothy Jeakins (Hepzibah Hale), George Rose (Kaptajn Janders), Michael Constantine (Mason), John Harding (Collins), Robert Crawford (Cridland), Robert Oakley (Micah Hale som 4-årig), Henrik von Sydow (Micah Hale som 7-årig), Clas S. von Sydow (Micah Hale som 12-årig), Bertil Werjefelt (Micah Hale som 18-årig). **Længde:** 142 min. (stopur). **Org. længde:** 186 min. **Censur:** Grøn. **Udl:** United Artists. **Prem:** Kinopalæet og Bellevue 26.12.67.

* Fred Zinneman var oprindeligt (allerede i 1962) blevet engageret som instruktør men trak sig ud af projektet længe før optagelserne skulle i gang. Senere afløste Arthur Hiller i en kort periode George Roy Hill.

Indspilningen startet den 19. april 1965 med eksteriøroptagelser i Massachusetts, derefter til Hawaii.

■ MILLIE

Thoroughly Modern Millie. USA 1967. **Dist:** Universal. **P-selskab:** Ross Hunter Productions/Universal. **P:** Ross Hunter. **P-leder:** Ernest B. Wehmeyer. **Instr:** George Roy Hill. **Instr-ass:** Douglas Green. **Koreo:** Joe Layton. **Ass:** Buddy Schwab, Jay Thompson. **Manus:** Richard Morris. **Efter:** Idé af Ross Hunter. **Foto:** Russell Metty. **Klip:** Stuart Gilmore. **Ark:** Alexander Golitzen, George C. Webb. **Dekor:** Howard Bristol. **Kost:** Jean Louis. **Komp/Dir:** Elmer Bernstein. **Musicalnumre-Adapt/Arr/Dir:** Andre Previn. **Sange:** »Thoroughly Modern Millie« (af Jimmy Van Heusen & Sammy Cahn) synges af Julie Andrews; »Tapioca« (af Jimmy Van Heusen & Sammy Cahn) synges af James Fox, danses af James Fox, Julie Andrews og ensemble; »Trinkt le chaim« (af Sylvia Neufeld) synges af Julie Andrews, danses af Ensemble; »I'm Sitting On Top of the World« (af Ray Henderson) sunget af identificeret sangerinde; »Stumbling« (af Z. Confrey), instrumentalversion, danses af Julie Andrews og Mary Tyler Moore; »I Can't Believe That You're in Love With Me« (af J. McHugh), instrumentalversion; »Baby Face« (af H. Akst) synges af Julie Andrews; »Charmaine« (af Erno Rappé), instrumentalversion, danses af James Fox, Mary Tyler Moore, Carol Channing og Ensemble; »Jazz Baby« (af Jerome) synges og danses af Carol Channing; »Jimmy« (af Jay Thompson) synges af Julie Andrews; »Ah, Sweet Mystery of Life« (af Victor Herbert & Rida Johnson Young) synges af identificeret sanger og sangerinde; »Do It Again« (af George & Ira Gershwin) synges af Carol Channing; »Poor Butterfly« (af Habbell) synges af Julie Andrews; »Japanese Sandman« (af R. A. Whiting) synges af Jack Soo og Pat Morita; »Rose of Washington Square« (evt. af Harry Revel & Mack Gordon) synges af Ann Dee. **Tone:** Waldon O. Watson, William Russel, Ronald Pierce. **Makeup:** Bud Westmore. **Frisurer:** Larry Germain. **Medv:** Julie Andrews (Millie Dillmount), Mary Tyler Moore (Dorothy Brown), Carol Channing (»Muzzy« Van Hossmere), James Fox (Jimmy Smith), Beatrice Lillie (Mrs. Meers), John Gavin (Trevor Graydon), Jack Soo (1. kinsner), Pat Morita (2. kinsner), Philip Ahn (Tea), Cavada Humphrey (Miss Flannery), Anthony Dexter (Juarez), Lou Nova (Cruncher), Michael St. Clair (Baron Richter), Victor Rogers (Gregory Huntley), Elizabeth Hush (Judith Tremaine), Herbie Faye (Taxichauffer), Ann Dee (Sangerinde), Benny Rubin (Tje-nen), Buddy Schwab (Dorotheas dansepartner), Jay Thompson (Pianist), Todd Mason (Fodgænger), Albert Carrier (Adrian), Mae Clarke (Kontordame). **Længde:** 138 min., 4165 m. **Censur:** Rød. **Udl:** ASA C.I.C. **Prem:** Palladium 13.10.67.

■ BUTCH CASSIDY AND THE KID

Butch Cassidy and the Sundance Kid. USA 1969. **Dist:** 20th Century-Fox. **P-selskab:** Campanile Productions. En George Roy Hill-Paul Monash Produktion. En Newman-Foreman Presentation. **Ex-P:** Paul Monash. **P:** John Foreman. **P-leder:** Lloyd Anderson. **P-ass:** Ron Preissman. **Instr:** George Roy Hill. **Instr-ass:** Steven Bernhardt. **2nd unit-instr:** Michael Moore. **Manus:** William Goldman. **Foto:** Conrad Hall. **2nd unit foto:** Harold E. Wellman. **Sp-foto-E:** L. B. Abbott, Art Cruickshank. **Farve:** DeLuxe. **Format:** Panavision. **Sp-stills-foto:** Lawrence Schiller. **Sp-stills-montage:** John Neuhart. **Klip:** John C. Howard, Richard C. Meyer. **Ark:** Jack Martin Smith, Philip Jefferies. **Dekor:** Walter M. Scott, Chester L. Bayhi. **Kost:** Edith Head. **Makeup:** Dan Striepeke. **Komp/Dir:** Burt Bacharach. **Sang:** »Raindrops Keep Fallin' On My Head« af Burt Bacharach (musik) & Hal David (tekst). **Sunget af:** B. J. Thomas. **Arr:** Leo Shuken, Jack Hayes. **Tone:** William E. Edmondson, David E. Dockendorf. **Frisurer:** Edith Lindon. **Medv:** Paul Newman (Butch Cassidy), Robert Redford (The Sundance Kid), Katharine Ross (Etta Place), Strother Martin (Percy Garris), Henry Jones (Cykel-sælger), Jeff Corey (Sherif Bledsoe), George Furth (Woodcock), Cloris Leachman (Agnes), Ted Cassidy (Harvey Logan), Kenneth Mars (Marshall), Donnelly Rhodes (Macon), Jody Gilbert (Fyldig dame), Timothy Scott (Journalist), Don Keefer (Brandmand), Charles Dierkop (Flat Nose Curry), Francisco Cordova (Bankdirektør), Nelson Olmstead (Fotograf), Paul Bryar, Sam Elliott (Kortspillere), Charles Akins (Kasserer), Eric Sinclair (Tiffany's ekspedient). **Længde:** 110 min., 3030 m. **Censur:** Grøn. **Udl:** Fox. **Prem:** Palladium 27.10.69.

Eksteriørcener indspillet i Wyoming, Colorado, Utah samt i Mexico.

I forbindelse med indspilningen af »Butch Cassidy . . .« lod George Roy Hill producere en 50 minutter lang film med titlen »The Making of Butch Cassidy and the Sundance Kid« (sendt i dansk TV 8.8.71 under titlen »Sådan laver man en western). Filmen blev produceret af Donald Preisman og skrevet og instrueret af Robert L. Crawford. Paul Newman, Robert Redford, William Goldman og George Roy Hill figurere på filmens »rolleliste« som de mest prominente.

■ SLAGTEHUS 5

Slaughterhouse-Five. USA 1972. **Dist:** Universal. **P-selskab:** Universal/Vanadas Productions. En George Roy Hill-Paul Monash Produktion. **Ex-P:** Jennings Lang. **P:** Paul Monash. **P-leder:** Lloyd Anderson, Ernest Wehmeyer. **P-ass:** Robert L. Crawford, Nick Doob. **Instr:** George Roy Hill. **Instr-ass:** Ray Gosnell. **Manus:** Stephen Geller. **Efter:** roman af Kurt Vonnegut, Jr.: »Slaughterhouse-Five or The Children's Crusade«, 1969. **Foto:** Miroslav Ondricek. **Farve:** Technicolor. **Sp-foto-E:** Albert Whitlock. **Sp-foto-E-kons:** Enzo Martinelli. **Klip:** Dede Allen, Stephen Rotter. **P-tegn:** Henry Bumstead. **Ark:** Alexander Golitzen, George Webb. **Dekor:** John McCarthy. **Musik:** Arrangeret og spillet af Glenn Gould - baseret på Bachs »Piano Concerto in D Major«, »Brandenburg Concerto No. 4 in G«. **Musikbånd:** John Strauss. **Sang:** »Johnny Fedora and Alice Blue Bonnet« af Ray Gilbert & Allie Wrubel, sunget af the Andrews Sisters. **Tone:** Milan Novotny, James Alexander, Richard Vorisek. **Lyd-E:** Vincent Connelly. **Makeup:** Mark Readdall, John Chambers. **Rollebesætter:** Marion Dougherty. **Medv:** Michael Sachs (Billy Pilgrim), Ron Leibman (Paul Lazzaro), Eugene Roche (Derby), Sharon Gans (Valencia), Valerie Perrine (Montana Wildhack), Robert Blossom (Wild Bob Cody), Sorrell Booke (Lionel Merble), Kevin Conway (Weary), Gary Waynesmith (Stanley), John Dehner (Rumford), Stan Gottlieb (Hobo), Perry King (Robert), Friedrich Ledebur (Tysk leder), Nick Belle (Ung tysk soldat), Henry Bumstead (Eliot Rosewater), Lucille Benson (Billys mor), Gilmer McCormick (Lily), Holly Near (Barbara), Richard Schaal (Campbell), Karl Otto Alberty (Tysk vagt), Tom Wood (Engländer). **Længde:** 104 min., 2825 m. **Censur:** Grøn. **Udl:** C.I.C. **Prem:** Imperial 12.6.72.

Indspilningen startet 30. januar 1971 med eksteriøroptagelser i Prag og Minneapolis. Interiøroptagelser er foregået dels i Barrendov Studierne i Prag, dels i Universals studier i Hollywood.

■ SIDSTE STIK

The Sting. USA 1973. **Dist:** Universal. **P-selskab:** Bill/Phillips Productions. En George Roy Hill Film. En Richard D. Zanuck/David Brown Presentation. **P:** Tony Bill, Michael Phillips, Julia Phillips. **As-P:** Robert L. Crawford. **P-leder:** Ernest B. Wehmeyer. **Instr:** George Roy Hill. **Instr-ass:** Ray Gosnell, Charles Dismukes. **Manus:** David S. Ward. **Foto:** Robert Surtees. **Sp-Foto-E:** Albert Whitlock. **Farve:** Technicolor. **Klip:** William Reynolds. **Ark:** Henry Bumstead. **Dekor:** James Payne. **Kost:** Edith Head. **Musik/Arr/Piano-solist:** Marvin Hamlisch. **Ragtime-musik*:** Scott Joplin. **Supplerende musik:** »Little Girl« af Madeline Hyde & Francis »Henry«, »Darling Nellie Gray« af B. R. Hanby, »Listen to the Mocking Bird« og »Turkey in the Straw«. **Violinsolist:** Bobby Barr (på »Little Girl«). **Supplerende arr. af:** Gunther Schuller. **Musikindspilning:** Ami Hadami. **Tone:** Robert Bertrand, Ronald Pierce. **Fortekster:** Jaroslav Greer. **Rollebesætter:** Marion Dougherty Associated. **Medv:** Paul Newman (Henry Gondorff), Robert Redford (Johnny Hooker), Robert Shaw (Doyle Lonnegan), Charles Durning (William Snyder), Ray Walston (J. J. Singleton), Eileen Brennan (Billie), Harold Gould (Kid Twist), John Heffernan (Eddie Niles), Dana Elcar (Polk, F.B.I. agent), Jack Kehoe (Eric Kid), Dimitra Arliss (Loretta), Robert Earl Jones (Luther Coleman), James J. Sloyan (Mottola), Charles Dierkop (Floyd), Lee Paul (Vagt), Sally Kirkland (Crystal), Avon Long (Benny Garfield), Arch Johnson (Combs), Ed Bakey (Granger), Brad Sullivan (Cole), John Quade (Riley), Larry D. Mann (Togkonduktør), Leonard Barr (Komiker), Paulene Myers (Alva Coleman), Joe Tornatore (Revolvermand med sorte handsker), Jack Collins (Duke Boudreau), Tom Spratley (Curly Jackson), Ken O'Brien (Greer), Ken Sansom (Western Union direktør), Ta-Tanisha (Louise Coleman), William Benedict (Croupier). **Længde:** 129 min. **Censur:** Rød. **Udl:** C.I.C. **Prem:** 15.4.74 Imperial (København), Regina 1 (Århus), Grand (Odense), Esa (Esbjerg).

Indspilningen startet den 22. januar 1973.

* Kompositionerne er: »Solace«, »The Entertainer«, »Easy Winners«, »Pine Apple Rag«, »Gladiolus Rag« og »Rag Time Dance«.

Øverst: en scene fra »The World of Henry Orient«, derunder scener fra »Butch Cassidy and the Sundance Kid«, »Slaughterhouse-Five« og »The Sting«.